

U Popického rybníka 2010

Zpráva o činnosti na pozemcích p.č. PK 367, 368, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 378 a části pozemku 392/1 v k.ú. Vysoká u Jihlavy a KN 376/3 a PK 396 v k.ú. Popice u Jihlavy

Foto: J. Maštera

Jaromír Maštera & Jan Dvořák

březen 2011

Aktivity ve prospěch přírody na lokalitě „U Popického rybníka“ byly v roce 2010 finančně podpořeny Programem Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny, financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a administrovaným Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a dále programem Ochrana biodiverzity, národním programem ČSOP financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a Lesy ČR. Děkujeme!

U Popického rybníka 2010

Zpráva o činnosti na pozemcích p.č. PK 367, 368, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 378 a části pozemku 392/1 v k.ú. Vysoká u Jihlavy a KN 376/3 a PK 396 v k.ú. Popice u Jihlavy

Mgr. Jaromír Maštera & Mgr. Jan Dvořák

Jihlava, březen 2010

Úvod

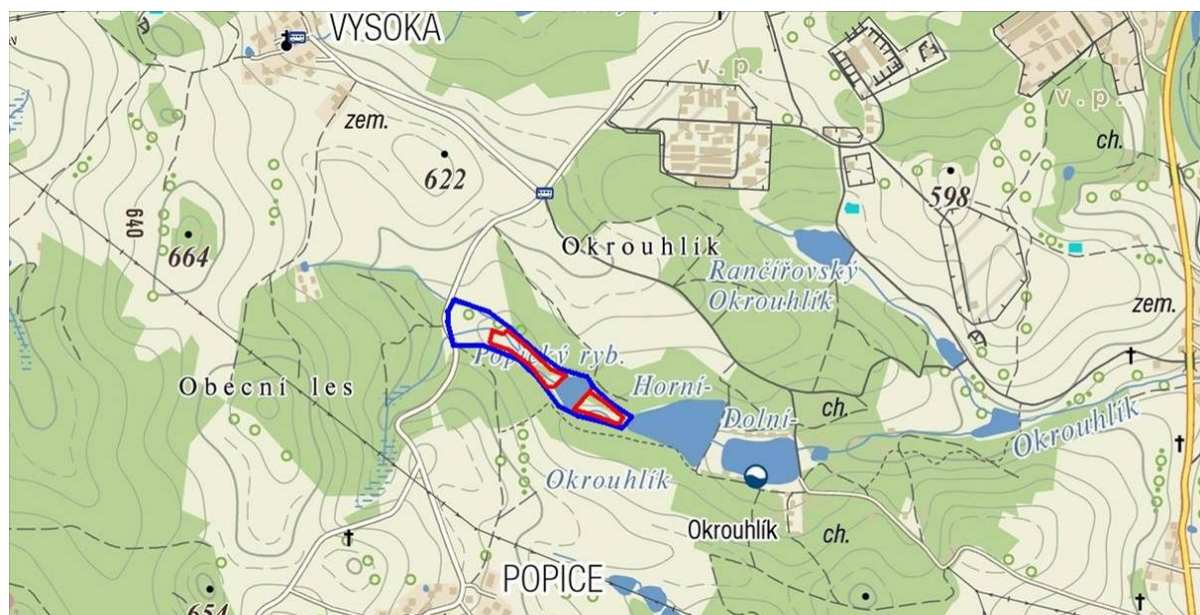
Dne 26.4.2010 bylo Statutárním městem Jihlava předáno do bezúplatného užívání Pobožce České společnosti ornitologické na Vysočině dvanáct pozemků o celkové výměře cca 6,2 ha za účelem péče o chráněné druhy a jejich biotopy.

Uvedené pozemky jsou podstatnou součástí lokality „U Popického rybníka“. Ta se nachází JJZ od Jihlavy, cca 800 m SV od obce Popice. Jedná se o mokřady v nivě potoka Okrouhlík, částečně v plochách dvou zaniklých historických rybníků, nad stávajícím Popickým rybníkem. Většina mokřadních ploch je poměrně hodně zarostlá dřevinami (vrby, olše), nacházejí se zde však fragmenty podmáčených luk s ohroženými druhy rostlin. Jde o dlouhodobě neudržované území, kde by bez zahájení soustavné péče došlo k postupnému zatažení ploch lesem (olšinou) a postupně i k vymizení většiny stávajících ohrožených lučních a mokřadních druhů. V území je patrná absence menších vodních ploch. Lokalita je od konce roku 2009 zájmovým územím Pozemkového spolku Gallinago, fungujícího pod Pobočkou ČSO na Vysočině.

Veškeré aktivity a opatření na zájmových pozemcích probíhají v rozsahu dohody o bezúplatném užívání – péče o tuto cennou lokalitu a její využití k zachování existenčních podmínek pro živočichy a vzácné rostliny v tomto území (předmět plnění smlouvy). Všechny prováděné činnosti jsou řádně projednávány a odsouhlaseny příslušnými úřady.

V roce 2010 byla realizována managementová opatření na pozemcích PK evidence p.č. 392/1, 371 a 375 v k.ú. Vysoká u Jihlavy a KN evidence p.č. 376/3 v k.ú. Popice u Jihlavy.

Tato zpráva si klade za cíl informovat majitele pozemků a další subjekty a zájemce z řad veřejnosti o způsobu a průběhu péče o svěřené pozemky v roce 2010 a současně nastínit plánovanou činnost na rok 2011 a dále.

Mapa 1: Lokalizace v turistické mapě: modře – lokalita „U Popického rybníka“, červeně – pozemky v bezúplatném užívání od města Jihlavy. Zdroj podkladu: www.mapy.cz

Přehled činnosti v roce 2010

1. Přírodovědné průzkumy území

Na lokalitě „U Popického rybníku“ až do jara roku 2010 nebyl proveden žádný podrobný přírodovědný průzkum. V letech 2000, 2003 a 2005 byla nesystematicky sledována pouze batrachofauna Popického rybníka.

V roce 2010 byly na lokalitě U Popického rybníka provedeny čtyři důležité inventarizační biologické průzkumy, mj. z důvodu nastavení správné budoucí ochranné péče o lokalitu. Konkrétně šlo o základní botanický průzkum (autor Filip Lysák), základní ornitologický průzkum (autor Vojtěch Kodet), základní průzkum vodního hmyzu (vodní brouci a vážky - autor Václav Křivan) a základní průzkum sociálního hmyzu (mravenci, vosy, čmeláci) a sekáčů (autoři Pavel a Klára Bezděčkoví). Všechny uvedené průzkumy v roce 2010 byly finančně podpořeny z programu Ochrana biodiverzity.

Přehled současných znalostí o flóře a fauně lokality:

Flóra a vegetace

Samotná lokalita je z botanického hlediska lokálně cenná. Nemá výjimečné kvality regionálního nebo vyššího významu, a také z hlediska zachovalosti je jen průměrná. Na lokální úrovni samozřejmě má nezastupitelný význam a zaslouží si pozornost a ochranu. Z významných a ohrožených druhů se zde vyskytují ostřice rusá (*Carex flava* s.s.), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), vrba pětimužná (*Salix pentandra*), žluťucha orlíčkolistá (*Thalictrum aquilegifolium*), kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*), kozlík bezolistý (*Valeriana sambucifolia*), vrbovka bahenní (*Epilobium palustre*), starček potoční (*Tephrosia crispa*) a rozrazil štítkatý (*Veronica scutellata*).

Velmi zachovalé a botanicky významné jsou louky pod silnicí nad samotnou lokalitou. Vyskytují se zde cenné biotopy s druhy jako např. ostřice Hartmannova (*Carex hartmanii*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), bezosetka štetinovitá (*Isolepis setacea*), ostružiník skalní (*Rubus saxatilis*), hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*), pampeliška Nordstedtova (*Taraxacum nordstedtii*) a kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*).

Fauna

V posledních cca pěti letech zde bylo zjištěno rozmnožování početných populací obojživelníků skokana hnědého (*Rana temporaria*) a ropuchy obecné (*Bufo bufo*), v menší míře též i rosníčky zelené (*Hyla arborea*) a blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*). V roce 2010 zde bylo poprvé prokázáno rozmnožování i kriticky ohroženého skokana ostronosého (*Rana arvalis*).

Během průzkumů v roce 2010 byly na lokalitě zjištěny populace řady významných druhů živočichů, včetně dokladů o jejich rozmnožování - mj. sluka lesní (*Scolopax rusticola*), potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*), křepelka polní (*Coturnix coturnix*), slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*), lyska černá (*Fulica atra*), šidlatka hnědá (*Sympecma fusca*), ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*), perleťovec kopřivový (*Brenthis ino*), střevlík *Odacantha melanura*, potápník *Dytiscus circumcinctus*, rákosníček *Donacia cinerea*, čmeláci *Bombus lapidarius*, *B. lucorum*, *B. pascuorum*, *B. pratorum*, *B. terrestris* a *B. campestris*, mravenec *Leptothorax acervorum*, vosy *Dolichovespula saxonica* a sekáči *Nemastoma lugubre* a *Paranemastoma quadripunctatum*.

Skokan hnědý. © A. Zedníková

2. Péče o biotopy ohrožených druhů (managementová opatření)

Na podzim 2010 byl zahájen management části lokality, v ploše horního historického rybníka a těsně nad ním. Byla provedena likvidace náletu a prořezávka křovin a ruční vybudování tůní pro vodní živočichy.

Ručně za pomoci rýčů a lopat bylo vyhloubeno pět menších mělkých tůní na podmáčené neudržované louce s obtížným přístupem o velikostech 10, 10, 10, 15 a 20 m² za účelem zachování a podpory místních populací vodních a mokřadních organismů, zejména pak obojživelníků, a za účelem zvýšení nabídky biotopů a tím i zvýšení biodiverzity lokality.

Průměrná hloubka nových tůní je cca 30 cm, maximální hloubka pak 50 cm. Tůně jsou prostorově a hloubkově rozčleněné, nepravidelných tvarů, s pozvolnými břehy. Vytěžená zemina byla uložena na degradovaná místa v okolí tůní a rozhrnuta do plochy s předpokladem poměrně rychlého zatažení vegetací, samovolného zhutnění a tím pádem začlenění tůní do stávajícího biotopu podmáčené louky. Tůně nebudou nikdy v budoucnu využívány k chovu ryb ani do nich nebudou ryby nasazovány.

Budování jedné z nových tůní. © A. Zedníková

Prořezávka křovin. © J. Maštera

Smýcení a prořezávky náletových dřevin proběhly na celkové ploše 2 000 m² na podmáčené neudržované louce. Jednalo se zejména o vrby, osiky a olše. Prořezávka byla provedena v mimovegetačním období pomocí ručních pil, seker a motorové pily. Prořezávané území tvoří okrajové partie podmáčené louky, kde bylo následně provedeno vyhloubení tůní (viz výše). Pokácené dřeviny byly ukládány na hromady na degradovaná místa okrajových částí louky tak, aby mohly v budoucnu sloužit jako zimoviště, línoviště nebo úkrytová místa pro drobné živočichy (obojživelníky, plazy, drobné savce, hmyz apod.).

Všechny uvedené managementové práce byly v roce 2010 finančně podpořeny z Programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny MŽP.

Spodní část lokality po prořezávkách. © J. Maštera

V únoru 2011 byly spuštěny **nové internetové stránky** „Péče o mokřady Jihlavska“, na nichž je prezentována i lokalita U Popického rybníka – <http://mokrady.wbs.cz/Popicky-rybnik.html>

Péče o mokřady Jihlavska

aktualizováno: 26.05.2011 21:02:30

Úvod

Pistovské mokřady

Rancířovský Okrouhlík

Popický rybník

Smrčenský potok

Borovinka

Hulišťata

Výzva

Náš tým

Odkazy a literatura

Úvod

Na těchto stránkách prezentujeme naše záměry, aktivity, výsledky práce a zkušenosti v oblasti ochrany přírody a krajiny. Hlavním účelem je informovat naše kolegy, partnery, úřady a širokou veřejnost.

V první řadě se snažíme aktivně vyhledávat hospodářsky nevyužívaná území a po domluvě s majiteli a nájemci provádět vhodným způsobem péči, která zachová nebo zvýší biologickou hodnotu daného území. Naším hlavním zájmem jsou nechráněná území, zejména podmaččené a vlhké lokality. Právě tyto biotopy v dnešní intenzivně využívané krajině chybí a ty stávající zanikají nebo degradují nedostatečnou péčí. Dnešní tvář kulturní krajiny a jejího přírodní bohatství je výsledkem přírodních procesů a dlouhodobé činnosti člověka. Aby toto bohatství bylo zachováno musí být o krajinu vhodným způsobem pečováno. Dale se zaměřujeme na osvětovou činnost o významu mokřadů a vše, co je s nimi spojeno.

Na uvedené adrese lze shlédnout závěrečnou zprávu z průzkumů a fotografie dokumentující doposud realizovaná opatření. Autorem a správcem stránek je Mgr. Jan Dvořák.

Cíl péče a plánovaná činnost

Cílový stav

Zachování a zejména podpora populací zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin a živočichů zajištěním vhodné péče o jejich biotopy v nivě potoka Okrouhlík nad Popickým rybníkem. Obnova historických otevřených luk v nivě potoka v co největším rozsahu a jejich napojení na stávající ekologicky cennou mokřadní louku SZ od lokality, pod silnicí (s prstnatci, všivci, zábělníky apod.). Zvýšení stanovištní rozmanitosti lokality vytvořením sítě menších vodních ploch (tůň), využitelných k rozmnožování ohrožených druhů živočichů. Revitalizace vodního režimu lokality (mj. revitalizace potoka).

Výsledek prováděných opatření

- podpora ohrožených druhů rostlin pravidelnou péčí o luční biotopy (kosení)
- rozšiřování mokřadních a lučních ploch na úkor porostů náletových dřevin (zejména kácení)
- péče o biotopy ohrožených vodních živočichů (např. obojživelníci – údržba mokřadních ploch, které využívají v terestrické fázi)
- vytváření nových biotopů pro vodní živočichy a vodní rostliny (tůň různých parametrů)
- vytváření a úpravy biotopů pro drobné živočichy – zimoviště, líhniště, místa na slunění apod. (obojživelníci, drobní savci, plazi, hmyz)
- celková postupná revitalizace vodního režimu lokality (mj. náprava necitlivě provedené úpravy a zahloubení potoka v horní části lokality)

Plánovaná činnost

- v příštích letech bychom chtěli pokračovat v navrhovaných aktivitách, tj. kosení, prořezávkách dřevin, budování nových tůň a údržbě stávajících tůň (prořezávky stínících dřevin, pročištění hráběmi od sedimentů apod.)
- stávající aktivity by měly na lokalitě pokračovat až k dosažení cílového stavu, kterým je otevřená, dobře fungující niva potoka s převahou mokřadních luk nad olšinami a keřovitými porosty; poté je plánováno již pouze udržování obnoveného stavu – kosení, prořezávky, pročišťování popř. obnova vybraných tůň

Celkem bylo v roce 2010 na svěřených pozemcích p.č. PK 367, 368, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 378 a části pozemku 392/1 v k.ú. Vysoká u Jihlavy a KN 376/3 a PK 396 v k.ú. Popice u Jihlavy odpracováno nejméně 60 hodin.